

УСІЯНУ-

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetskiego St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

14.04.16

№ 3414/11.01/14.04.16

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України

Національна поліція України

✓ **Національна академія внутрішніх справ**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

ГУ НП України в Київській області
вул. Володимирська, 15, м. Київ, 01025

ГУ НП України у м. Києві
вул. Володимирська, 15, м. Київ, 01025

*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Ярошовець та інші проти України»*

3 грудня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалено рішення у справі «Ярошовець та інші проти України», заяви №№ 74820/10, 71/11, 76/11, 83/11, та 332/11, яке набуло статусу остаточного 3 березня 2016 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з жорстоким поводженням з першим заявником з боку працівників міліції та неспроможністю ефективного розслідування його відповідних скарг; статті 3 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами перевезення чотирьох заявників та тримання їх в транзитних камерах; пунктів 1 і 3 статті 5 Конвенції, а також окремо пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю та тривалістю тримання заявників під вартою протягом різних періодів впродовж досудового слідства та судового розгляду; пункту 5 статті 5 Конвенції у зв'язку з тим, що чотири заявники не мали ефективного і юридично закріпленого права на відшкодування шкоди за тримання їх під вартою всупереч статті 5 Конвенції; та пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з тривалістю кримінального провадження щодо заявників.

AS
2015
04
16
2
2

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити 20 000 (двадцять тисяч) євро першому заявникові; 10 000 (десять тисяч) євро – спадкоємцям другого заявника; і по 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро – третьому, четвертому та п'ятому заявникам в якості відшкодування моральної шкоди.

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цій справі Європейський суд встановив, серед іншого, порушення статті 3 Конвенції у зв'язку із жорстоким поведінням з першим заявником з боку працівників міліції та непроведенням ефективного розслідування його відповідних скарг.

Так, Європейський суд зазначив, що *«...скарги першого заявника, які розглядаються, стосуються як матеріального, так і процесуального аспектів статті 3 Конвенції. Що стосується матеріального аспекту, Суд зазначає, що сторони погоджуються, що перший заявник зазнав тілесних ушкоджень, перебуваючи під вартою в міліції. Це також було підтверджено висновками експертиз (див. пункти 29-30). Проте сторони не погодилися у питанні щодо того, чи було ці ушкодження завдано працівниками міліції»* (п. 76 рішення).

У пункті 85 рішення Європейський суд зазначив, що *«з огляду на обов'язок держави надати правдоподібні пояснення тілесних ушкоджень особи, яка перебуває під контролем міліції, Суд доходить висновку, що Уряд належним чином не довів, що тілесних ушкоджень першому заявникові було загалом завдано за обставин, що виключають жорстоке поведіння під час тримання під вартою в міліції»* (п. 85 рішення).

Щодо розслідування скарги першого заявника на жорстоке поведіння Європейський суд зазначив, що скарга першого заявника на жорстоке поведіння головним чином розслідувалась шляхом прокурорської перевірки. Результатом перевірки стала постанова, в якій зазначалось, що працівники міліції не завдавали тілесних ушкоджень першому заявникові, а отже його

версію перебігу подій було відхилено. Проте у постанові не надавалося жодного пояснення або інформації щодо того, як заявникові було завдано тілесних ушкоджень. Європейський суд також зазначив, що невстановлення походження тілесних ушкоджень було однією з головних підстав для рішень національних судів у вересні 2006 року та у березні 2007 року про повернення справ додаткову перевірку до прокуратури (п. 80 рішення).

Виходячи із висновків Європейського суду у цій справі, прошу вжити заходів для виконання цього рішення Європейського суду та попередження аналогічних порушень в майбутньому:

1) провести службове розслідування за встановленим Європейським судом у цій справі фактом жорстокого поводження працівників органів внутрішніх справ із заявником 14 жовтня 2005 року;

2) забезпечити професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема з недопущення жорстокого поводження з особами при їх затриманні та з осіб, які тримаються під вартою, а також щодо дотримання стандартів ефективного розслідування відповідно до Конвенції та практики Європейського суду;

3) забезпечити неухильне дотримання працівниками органів внутрішніх справ положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, під час проведення досудових розслідувань на національному рівні;

4) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Окремо повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед КМ РЄ про результати розгляду цього листа до **10 травня 2016 року**.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Ярошовець та інші проти України»
3 арк.

О.В. Давидчук
В.о. Урядового уповноваженого

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЯРОШОВЕЦЬ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF YAROSHOVETS AND OTHERS v. UKRAINE)

Заяви №№ 74820/10, 71/11, 76/11, 83/11, та 332/11

Стислий виклад рішення від 03 грудня 2015 року

14 жовтня 2005 року п'ятьох заявників, на той час – працівників міліції, було затримано підрозділом міліції особливого призначення та доправлено до ГУМВС у м. Києві для допиту прокурорами. До закінчення досудового слідства суди трьох інстанцій застосовували до заявників запобіжний захід у вигляді взяття під варту. Суди обґрунтовували свої рішення здебільшого складністю справи та незавершеністю розслідування, а також тим, що заявники обвинувачувалися у вчиненні тяжких злочинів, що вони можуть ухилитися від слідства та суду, перешкоджати встановленню істини у справі та продовжувати злочинну діяльність. Протягом певного періоду часу у 2007 році заявники без жодного рішення суду продовжували перебувати під вартою в очікуванні розгляду справи судом. Згодом, під час судового розгляду справи, у задоволенні неодноразових клопотань заявників та їхніх захисників про звільнення з-під варту було відмовлено.

28 жовтня 2008 року Деснянський районний суд м. Києва визнав заявників винними та призначив їм покарання у вигляді позбавлення волі на строк п'ять років з позбавленням права обіймати посади у правоохоронних органах та з конфіскацією належного їм майна. Після перегляду вказаного вироку судами апеляційної та касаційної інстанцій районний суд 13 серпня 2010 року постановив новий вирок, яким заявникам загалом було призначено аналогічні строки позбавлення волі. Суд також постановив залишити заявників, за винятком другого заявника, під вартою до набрання вироком законної сили.

14 вересня 2010 року справу вкотре було передано на розгляд апеляційного суду. Заявники, за винятком другого, декілька разів подавали до апеляційного суду клопотання про звільнення їх з-під варту та стверджували, що вони фактично відбули призначені їм строки покарання, проте апеляційний суд відмовляв у задоволенні цих клопотань. 20 вересня 2011 року апеляційний суд скасував вирок від 13 серпня 2010 року та постановив новий вирок, яким заявникам було призначено довші строки позбавлення волі. Крім того, суд постановив взяти під варту другого заявника, якого раніше було звільнено від відбування покарання, а також продовжити тримання решти заявників під вартою.

8 травня 2012 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував зазначений вирок у зв'язку з різними процесуальними порушеннями, повернув справу на новий розгляд до апеляційного суду та звільнив заявників з-під варту під підписку про невиїзд. Вкотре розглянувши справу, апеляційний суд скасував більшу частину вироку від 13 серпня 2010 року, визнав заявників винними у жорстокому поводженні, вимаганні та зловживанні владою або службовим становищем, та призначив заявникам, окрім другого заявника, покарання у вигляді позбавлення волі на строк чотири з половиною роки. Вирок щодо другого заявника винесено не було, оскільки він до того часу помер. Згідно з твердженнями одного із заявників Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував цей останній вирок апеляційного суду і постановив новий вирок, копію якого, проте, сторонами Європейському суду з прав людини (далі – Європейський суд) надано не було.

Під час провадження на національному рівні перший заявник скаржився, що з 14 до 15 жовтня 2005 року працівник міліції Б. бив його та погрожував йому насильством за відмову відповідати на запитання щодо злочинів, у вчиненні яких він підозрювався. Першого заявника неодноразово оглядали лікарі і фіксували у нього тілесні ушкодження, однак офіційна перевірка його відповідних скарг про жорстоке поводження неодноразово закінчувалась відмовою органів слідства в порушенні кримінальної справи, а суди скасовували відповідні рішення та повертали матеріали перевірки до прокуратури.

Зрештою районний і апеляційний суди, які розглядали кримінальну справу щодо заявників, також відмовили у задоволенні скарг першого заявника на жорстоке з ним поводження, встановивши, що можливе застосування сили при його затриманні не вплинуло на його позицію у справі, оскільки перший заявник не зізнався у вчиненні злочинів, в яких підозрювався на стадії досудового слідства.

До Європейського суду заявники скаржилися за підпунктом «с» пункту 1 та пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність та тривалість тримання їх під вартою та за пунктом 1 статті 6 Конвенції – на надмірну тривалість провадження. Четверо із заявників також скаржилися за статтею 3 Конвенції на неналежні умови тримання їх під вартою та перевезення, неналежне лікування та обмеження побачень з членами сім'ї під час перебування під вартою. Вони також доводили, що у порушення пункту 5 статті 5 Конвенції їм не було забезпечено юридично закріплене право на відшкодування шкоди за порушення їх права на свободу. Перший заявник скаржився за статтею 3 Конвенції на те, що після затримання він зазнав жорстокого поводження працівників міліції, що йому не надавали їжу та теплий одяг та що він протягом тривалого часу перебував в наручниках. Посилаючись на статтю 3 Конвенції, він також скаржився, що за його скаргами на жорстоке поводження працівників міліції не було проведено ефективного розслідування.

Розглянувши скарги першого заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що частина його скарг не підтверджена жодними доказами та повинна бути відхилена як явно необґрунтована.

- (iv) скарги першого, третього, четвертого та п'ятого заявників за підпунктом «с» пункту 1 та пунктом 3 статті 5 Конвенції на незаконність та тривалість тримання їх під вартою з 14 жовтня 2005 року до 28 жовтня 2008 року;
- (v) скарги заявників за підпунктом «с» пункту 1 та пунктом 3 статті 5 Конвенції на незаконність та тривалість тримання їх під вартою з 24 грудня 2009 року до 13 серпня 2010 року;
- (vi) скарги першого, третього, четвертого та п'ятого заявників за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконність та тривалість тривалого тримання їх під вартою після 14 жовтня 2010 року;
- (vii) скарги першого, третього, четвертого та п'ятого заявників за пунктом 5 статті 5 Конвенції на відсутність ефективного і юридично закріпленого права на відшкодування шкоди за тримання їх під вартою, яке, за їхніми твердженнями, суперечило пунктам 1 та 3 статті 5 Конвенції;
- (viii) скарги заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривалість кримінального провадження щодо них; а решту скарг у заявах – неприйнятними;
4. *Постановляє*, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку тим, що перший заявник зазнав жорстокого поводження працівників міліції, та не було проведено ефективного розслідування його скарг у зв'язку з цим;
5. *Постановляє*, що не було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку зі скаргою четвертого заявника на неналежну медичну допомогу під час тримання його під вартою;
6. *Постановляє*, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку зі скаргами першого, третього, четвертого та п'ятого заявників на умови, в яких їх перевозили до суду для участі у засіданнях та з нього під час тримання їх під вартою;
7. *Постановляє*, що було порушення пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю та тривалістю тримання першого, третього, четвертого та п'ятого заявників під вартою з 14 жовтня 2005 року до 28 жовтня 2008 року;
8. *Постановляє*, що було порушення пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю та тривалістю тримання заявників під вартою з 24 грудня 2009 року до 13 серпня 2010 року;
9. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням першого, третього, четвертого та п'ятого заявників під вартою з 14 жовтня 2010 року до 20 вересня 2011 року;
10. *Постановляє*, що не було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням першого, третього, четвертого та п'ятого заявників під вартою з 20 вересня 2011 року до 8 травня 2012 року;
11. *Постановляє*, що було порушення пункту 5 статті 5 Конвенції у зв'язку з тим, що перший, третій, четвертий та п'ятий заявники не мали ефективного і юридично закріпленого права на відшкодування шкоди за тримання їх під вартою всупереч пунктам 1 та 3 статті 5 Конвенції;
12. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з тривалістю кримінального провадження щодо заявників;
13. *Постановляє*, що:
- (a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити такі суми відшкодування моральної шкоди, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
- (i) 20 000 (двадцять тисяч) євро – першому заявникові та додатково суму будь-якого податку, що може йому нараховуватись;
- (ii) 10 000 (десять тисяч) євро – спадкоємцям другого заявника та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись його спадкоємцям;
- (iii) по 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро – третьому, четвертому та п'ятому заявникам та додатково суму будь-якого податку, що може їм нараховуватись;
- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
14. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»